

Atenció a les víctimes de violència masclista al Berguedà

En els darrers temps, els mitjans de comunicació s'han fet molt ressò dels casos de violència de gènere, ja que és un tema de candent actualitat que genera un intens debat i que, a més, té un gran contingut emotiu a causa del gran interès social que presenta i a l'ampli sector de la població que afecta. De fet, el Consell General del Poder Judicial de l'Estat Espanyol alerta que les denúncies per violència masclista representen el 15 % dels casos.

Tot i que ens sembli una qüestió llunyana, en realitat es tracta d'un fenomen proper a nosaltres. De fet, és molt present al nostre entorn quotidià, tot i que en moltes ocasions nosaltres no en som conscients. Per aquest motiu és interessant estudiar la violència de gènere a la comarca del Berguedà. Posant-nos en contacte amb diversos organismes comarcals competents en la matèria com és el PIAD de Berga (Punt d'Informació i Atenció a la Dona), així com amb especialistes com ara psicòlegs, assistents socials, advocats i el cos de Mossos d'Esquadra del Berguedà, intentarem demostrar que l'atenció que reben les víctimes de violència de gènere a la comarca del Berguedà resulta insuficient.

Abans, però, és convenient delimitar de forma clara alguns termes que cal no confondre. La violència masclista és qualsevol acte de violència per part d'un home que pugui tenir com a resultat un dany o sofriment físic, sexual, o psicològic per a la dona. La violència de gènere, en canvi, no fa distincions sobre el sexe de la víctima i de l'agressor. Finalment, la violència domèstica és tota aquella que s'exerceix dins l'àmbit familiar. En aquest article ens centrarem en l'estudi de la violència masclista.

Així, la Llei 5/2008 del 24 d'abril reconeix la violència física, la psicològica, la sexual i l'econòmica. Totes elles es poden produir en l'àmbit de la parella, en el familiar, en el laboral i en el social o comunitari. A més, quan parlem d'aquest tipus de violència no fem referència a un fet aïllat, sinó a una situació reiterada i prolongada.

Ara bé, darrera d'aquestes situacions de violència hi ha una llarga llista de factors que poden afavorir un maltractament, així com infinitat de causes que poden portar un home a executar l'agressió i la dona o la societat a justificar-la. Connèixer aquestes causes esdevé fonamental per tal d'establir una atenció i una protecció adequades per a les víctimes.

Un dels arguments a què es recorre sovint és la naturalesa de l'agressor, és a dir, l'home maltracta la dona perquè pateix un trastorn de la personalitat, algun tipus d'addicció, un trastorn psiquiàtric o qualsevol d'aquests factors que s'empren per justificar la violència davant la societat. La realitat, però, és que en la majoria dels casos aquesta no n'és la causa directa, sinó que és més aviat fruit de l'establiment d'una relació de poder. L'home exerceix violència contra la dona per imposar-se, mantenir el control i afermar el seu domini sobre ella, a qui considera propietat seva. Un altre dels motius més habituals que porta un home a maltractar la seva dona és la pròpia experiència, ja que s'ha demostrat que els fills de famílies en les quals s'havia produït una situació de violència durant la seva infantesa tenen més possibilitats d'esdevenir maltractadors ells mateixos en un futur.

En general, les causes es troben a la cultura, ja que la cultura patriarcal estableix rols desiguals i atorga a l'home el dret de decidir quin paper vol que ocupi la dona en la societat. Moltes dones consideren normal ser maltractades pel component cultural, de manera que es justifica i es normalitza la violència i, per tant, se l'acaba invisibilitzant. A més, cal trencar la creença popular que la violència masclista afecta en major grau les famílies amb pocs recursos i/o d'immigrants, ja que això no és cert.

També hi ha un conjunt d'elements que contribueixen a què la dona generi dependència de l'home i es resigni a mantenir-se subordinada a ell, suportant les constants agressions. Pot ser que la víctima suporti el maltractament perquè depèn econòmicament de l'agressor o perquè ha

establert una dependència emocional d'ell. També és possible que aquesta situació es mantingui per por a la reacció de l'agressor. A més, en aquests casos apareix l'anomenat "Cicle de la violència". En aquest hi ha un període de maltractament durant el qual la víctima es decideix a posar una denúncia, però després arriba un període anomenat "lluna de mel" i la retira. Es tracta d'un procés repetitiu en el qual es van succeint les dues etapes alternativament, de manera que la víctima fa un pas endavant i un altre endarrere. Resulta realment difícil sortir d'aquest cercle, però és imprescindible per tal que es pugui posar en marxa el protocol d'actuació que asseguri l'atenció i protecció d'aquesta víctima.

Una vegada en coneixem les causes, podem intentar arribar a l'arrel del problema i prevenir aquestes situacions de violència. A la comarca del Berguedà s'estan portant a terme diferents accions (tallers, cinefòrums, etc.) per contribuir a l'eradicació de la violència contra les dones mitjançant diferents tipus d'intervencions com són la sensibilització, la prevenció i l'atenció de les víctimes. Amb la sensibilització i la prevenció es pretén conscienciar la ciutadania i canviar l'imaginari social per fer veure a la gent que la violència contra les dones no és un problema només de l'àmbit privat, sinó que estem parlant d'un problema que afecta a tothom. A més, a nivell autonòmic s'han establert com a indicadors per detectar una situació de violència masclista les estratègies de control per part de l'home, les actituds d'aquest per provocar l'aïllament de la dona, les accions intimidatòries i les conductes agressives.

Una vegada s'ha detectat una situació de violència, és important el reconeixement d'aquesta per tal d'assegurar l'establiment de la correcta protecció de la víctima. A tals efectes i amb vigència a tot el territori català, el Parlament de Catalunya va aprovar la Llei 5/2008 del dret de les dones a eradicar la violència masclista. Aquesta nova Llei constitueix un avenç legislatiu important en ser la primera Llei que recull una resposta global a les



violències contra les dones, ja que fins aleshores la legalitat només contemplava els casos de violència masclista en les relacions de parella i en l'àmbit familiar. També resulta molt important per a la protecció de les víctimes de violència masclista arreu del territori català, alhora que estableix un seguit de drets per tal que totes les víctimes que pateixen aquesta situació puguin deixar enrere aquesta fosca etapa de la seva vida i començar-ne una de nova amb les mínimes dificultats possibles.

La Llei contempla mesures per a facilitar l'accés a l'habitatge a totes les dones que pateixen una situació de violència i que es troben en situació de precarietat econòmica a causa d'aquesta violència, així com l'accés prioritari a la formació ocupacional i la inserció laboral, el dret a l'assistència jurídica gratuïta, la concessió de prestacions econòmiques especials (indemnitzacions, ajudes escolars i un fons de garantia per a cobrir l'impagament de pensions), el dret a una atenció i assistència sanitàries especialitzades i a una protecció integral, real i efectiva per part de les administracions públiques. Els drets que estableix aquesta Llei procuren, doncs, oferir a la dona maltractada les eines bàsiques per refer la seva vida, però en zones amb pocs recursos i amb nuclis de població d'àrea tant reduïda com és la comarca del Berguedà es fa difícil l'abastiment de tots aquests drets.

A més, per poder accedir a aquests drets cal demostrar que realment s'està patint una situació de violència masclista mitjançant una sentència de qualsevol ordre jurisdiccional que declari que la dona ha patit alguna de les formes de violència reconegudes, una ordre de protecció vigent o un informe de la Inspecció de Treball i Seguretat Social, tot i que en absència d'alguna d'aquestes identificacions, també es consideraran mitjans específics d'identificació qualsevol mesura cautelar judicial de protecció, seguretat o d'assegurament vigent, un atestat elaborat per les forces i cossos de seguretat que hagin presenciat directament

alguna manifestació de violència masclista, un informe del Ministeri Fiscal, un informe mèdic o psicològic d'una persona professional col·legiada en el qual consti que la dona ha estat atesa en algun centre sanitari per causa de maltractament o agressió masclista, un informe dels serveis públics amb capacitat d'identificació de situacions de violència masclista o un informe de l'Institut Català de les Dones.

L'any 2008 el nombre de víctimes al global de Catalunya va ser de 29.733, mentre que a la comarca del Berguedà va ser de 168, cosa que representa un 0,565 % del total de Catalunya i un 0,768 % de la província de Barcelona. Pel que fa al 2009, des del 1 de gener fins al 31 d'octubre es van registrar, només al Berguedà, 63 denúncies i 37 detencions per violència de gènere. Una xifra que no para de créixer i que, tot i no ser alarmant, és més del desitjable per una comarca com el Berguedà.

Així doncs, la Diputació de Barcelona va concedir al Consell Comarcal del Berguedà l'elaboració d'un pla d'actuació comarcal per la igualtat de gènere durant l'any 2009. A més, cada any, des de l'Ajuntament de Berga, el Consell Comarcal del Berguedà i la Comissió Local contra la Violència, s'organitzen activitats per a diferents públics amb l'objectiu de sensibilitzar i conscienciar la ciutadania sobre la gravetat del problema social que és la violència contra les dones, i promoure en la societat un rebuig envers les desigualtats entre homes i dones. La nostra comarca gaudeix també d'un protocol per a la protecció de les víctimes de violència de gènere.

Quan la víctima arriba a la comissaria, si ha patit una lesió física s'envia a l'hospital per examinar-la, i s'elabora un informe facultatiu per a la denúncia. Si el maltractament és psicològic, també s'informa a la víctima de les opcions que té a l'hora de denunciar. Seguidament, a la víctima se li ofereix la possibilitat de proporcionar-li un advocat (tot i que la seva actuació no és obligatòria, ja que la víctima es pot negar a rebre els seus serveis), i

en cas que la víctima tingui por del agressor, se li ofereix una ordre de protecció. A partir d'aquí, si l'agressor s'acosta a la víctima, és detingut i passa a disposició judicial, i en casos en què les lesions físiques són evidents, es practica la detenció del presumpte agressor. A més, encara que la víctima no acabi realitzant una denúncia, quan els Mossos d'Esquadra atenen una víctima estan obligats a comunicar-ho al PIAD.

Però de totes maneres, assegurar-se que aquestes mesures de protecció es compleixen resulta un procés extremadament difícil, ja que no es pot mantenir una vigilància permanent de víctimes i agressors, i a més, la falta de recursos dificulten encara més aquesta tasca. De fet, de les 49 víctimes mortals de violència de gènere que hi va haver a Espanya l'any 2009, 14 havien presentat una denúncia i 6 tenien mesures de protecció vigents. La reduïda àrea de les poblacions del Berguedà també dificulta el compliment d'aquestes mesures, ja que, en tractar-se de zones de poca extensió, resulta més complex definir quan es pot considerar burlada l'ordre d'allunyament.

També es tenen en compte els fills de les víctimes, que en resulten afectats col·lateralment. Aquests necessiten atenció especialitzada per evitar, entre d'altres conseqüències, que repeteixin els models de conducta violents que han conegut quan siguin adults. A més, patir aquestes situacions a casa pot suposar-los alteracions del son, trastorns en els hàbits alimentaris, ansietat, depressió, baixa autoestima, estrès o problemes de conducta, entre moltes altres conseqüències.

Un aspecte que posa en evidència la poca atenció que en general es presta a aquests nens i nenes és el fet que no existeix un registre global del nombre d'infants víctimes de violència de gènere, sinó que se'n fa una aproximació a partir de les denúncies presentades per violència de gènere sobre les dones i multiplicant-les per la mitjana de fills per dona. Tot i això, al tractar-se d'una comarca poc poblada és possible conèixer el nombre aproximat d'infants que són víctimes de

la violència de gènere a les diferents poblacions de la comarca, però cal lamentar la precarietat de l'atenció a aquests infants que suposa l'escassetat de recursos que es destinen a comarques més allunyades de la capital autonòmica com el Berguedà amb aquest fi.

Com a conclusió, podem dir que, tot i que en els darrers anys s'ha començat a treballar intensament per tal d'arranjar aquesta situació, els recursos que es destinen en l'actualitat a l'atenció i protecció de les dones maltractades no és suficient per abastir les necessitats d'aquest col·lectiu tant fràgil i vulnerable. A més, la disposició de les poblacions de la comarca del Berguedà i la seva

baixa densitat de població en dificulten encara més la protecció.

Cal destacar alguns dels projectes que s'estan posant en marxa a la comarca per tal de millorar les condicions d'aquestes víctimes, com l'habilitació d'un espai comarcal perquè les mares víctimes de violència masclista divorciades i amb la custòdia compartida dels fills puguin portar i recollir els seus fills sense haver de trobar-se periòdicament amb el seu agressor o la propera creació d'un departament especialitzat en violència de gènere a la comissaria dels Mossos d'Esquadra de Berga. Tot i això, encara algunes incògnites sense resoldre, com ara investigar si la xifra creixent de dones

maltractades es deu a un augment dels casos o al fet que aquestes denunciïn la seva situació en més ocasions tot, i que el nombre de víctimes segueixi essent força similar. Per aquest motiu cal que tots continuem treballant per aconseguir que la situació i la recuperació de les víctimes sigui el més planera possible.

AUTORA: NÚRIA CÁRCELES MALDONADO
TUTORA: GLÒRIA FÍGOLS I MARTÍN
CENTRE: IES L'ALT BERGUEDÀ - BAGÀ


SITGES
CLÍNICA DENTAL

DR. XAVIER SITGES

IMPLANTACIONS DENTÀRIES
ODONTOLOGIA CONSERVADORA
ENDODÒNCIA
ORTODÒNCIA
PERIODÒNCIA
ESTÈTICA DENTAL

www.sitgesmanresa.cat

Passeig Pere III, 17, 2n 1a
Tel. i fax **93 872 95 69**
08242 MANRESA

Ronca? Consulti'ns

www.fotoluigi.cat

luigi

disseny i fotografia d'alta qualitat
impresió de tot tipus de documents en grans i petits formats
foto-llibres venda de càmeres i accessoris multimèdia
foto-decoració video o cinema a DVD producció audio-visual
arxiu d'imatges objectes amb foto (àmplia gamma)
fotografia comercial, estands, exposicions...
estudi, reportatge, documental i més...
visita la nostra web

DERMATOLOGIA
DR. JORDI GIL

.....
Passeig de la Rasa dels Molins, 22, 4art 2a · 08600 Berga
Tel. 93 821 39 51 · Mòbil 619 54 61 54

Fes-te soci de l'Àmbit
Fes-te soci de l'Àmbit
Fes-te soci de l'Àmbit
Fes-te soci de l'Àmbit
Fes-te soci de l'Àmbit
Fes-te soci de l'Àmbit
Fes-te soci de l'Àmbit
Fes-te soci de l'Àmbit
Fes-te soci de l'Àmbit